

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/117/117/97

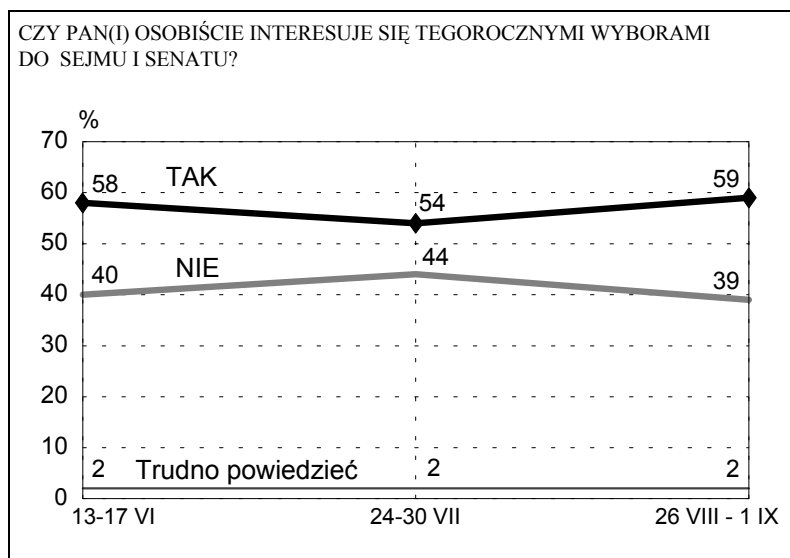
ZAINTERESOWANIE WYBORAMI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ Od czerwca br. zainteresowanie zbliżającymi się wyborami utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie.

- ◆ Zainteresowanie wynikami sondaży przedwyborczych, ukazujących deklarowane poparcie dla poszczególnych partii, wykazuje nieco ponad połowa badanych. Większość uważa również, że mają one wpływ na decyzje wyborcze ludzi. Jednak tylko niespełna jedna czwarta przyszłych wyborców deklaruje, że przy głosowaniu będzie brać pod uwagę wyniki tych sondaży.
- ◆ Ponad połowa ankietowanych uważa, że dokonanie wyboru między partiami będzie trudne.

Kampania wyborcza weszła w decydującą fazę. Na ulicach miast pojawiły się plakaty przedstawiające polityków ubiegających się o mandaty poselskie i senatorskie, telewizja i radio emitują audycje, w których przedstawiają się partie biorące udział w walce wyborczej.

Zanim jednak kampania „wyszła na ulice”, przygotowywali się do niej nie tylko politycy. W środkach przekazu wiele miejsca poświęcano zbliżającym się wyborom, bieżące wydarzenia analizowane były i komentowane w kontekście walki przedwyborczej. W jakim stopniu atmosfera ta udzielała się szerszym kręgom społeczeństwa? Jak dalece żyli nią zwykli obywatele jeszcze przed oficjalnym rozpoczęciem kampanii? Odpowiedź na te m.in. pytania przynosi sondaż zakończony pierwszego września¹.

CZY ROZMAWIAMY O POLITYCE?

Czy miesiąc przed wyborami polityka towarzyszyła ludziom na co dzień, czy zbliżające się wybory wzmogły zainteresowanie nią? Syntetycznym tego wskaźnikiem będą odpowiedzi na pytanie, czy badani uczestniczyli ostatnio w rozmowach na tematy polityczne. Zadajemy je systematycznie już od wiosny bieżącego roku, gdy - przypomnijmy - wśród polityków, w szczególności zaś w mediach trwały dyskusje poświęcone nowej konstytucji i zbliżającemu się referendum mającemu ją zatwierdzić.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (87) przeprowadzono w dniach 26 sierpnia - 1 września '97 na 2265-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

w procentach

Czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło się Panu(i) uczestniczyć w rozmowie na tematy polityczne?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	I '96	IV '97	V '97	VI '97	VII '97	VIII '97
Tak, wiele razy	35	18	20	18	20	17
Tak, raz lub co najwyżej kilka razy	28	28	23	24	27	25
W ogóle nie rozmawiał(a)m na tematy polityczne	38	54	57	58	53	58

Można przypuszczać, że przedstawione tutaj dane zaskoczą i rozczarują przedstawicieli „świata polityki”. Okazuje się, że - podobnie jak referendum konstytucyjne w maju - wybory parlamentarne nie zaabsorbowały w sierpniu szerokich kręgów społeczeństwa w takim stopniu, by były przedmiotem prywatnych rozmów. Ponad połowa dorosłych Polaków w ciągu miesiąca poprzedzającego wybory ani razu nie rozmawiała o polityce. W sierpniu liczba osób w ogóle nie rozmawiających na ten temat była nawet nieco większa niż w lipcu. Być może wówczas na nieco większą obecność polityki w prywatnych rozmowach wpłynęły dwa wydarzenia - z jednej strony wizyta prezydenta Billa Clintona w Warszawie i zaproszenie Polski do rozmów w sprawie przystąpienia naszego kraju do NATO, z drugiej zaś - kontrowersje w sprawie reakcji rządu na klęskę powodzi, szczególnie w jej pierwszej fazie.

Z danymi z roku '97 kontrastują odpowiedzi badanych ze stycznia '96. Wskazują one, że ówczesne wydarzenia - wyniki wyborów prezydenckich, a zapewne także „sprawa Oleksego” - poruszały społeczeństwo bardziej niż referendum konstytucyjne i zbliżające się obecnie wybory parlamentarne.

Kim są ludzie, którzy w ciągu ostatniego miesiąca nie rozmawiali w ogóle na tematy polityczne? Czynnikiem najbardziej różnicującym jest wykształcenie. Wśród osób z wykształceniem podstawowym w rozmowach o polityce nie brało udziału aż trzy czwarte badanych. Wraz ze wzrostem wykształcenia liczba respondentów się zmniejsza - do nieco ponad jednej czwartej osób z wykształceniem wyższym. Spośród grup społeczno-zawodowych najmniej osób nie rozmawiających o polityce jest wśród przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz prywatnych przedsiębiorców, natomiast najwięcej - wśród

rolników. Ankietowani mieszkający na wsi częściej niż mieszkańcy miast (szczególnie wielkich) twierdzą, że nie rozmawiają w ogóle o polityce. Respondenci deklarujący poglądy lewicowe częściej niż badani o poglądach prawicowych wymieniają myśli na tematy polityczne. Czy w związku z tym można mówić, że są także bardziej i mniej „rozpolitykowane” elektoraty?

Tabela 2

w procentach

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych ²	Czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło się Panu(i) uczestniczyć w rozmowie na tematy polityczne?		
	Tak, wiele razy	Tak, raz lub co najwyżej kilka razy	W ogóle nie rozmawiałe(a)m na tematy polityczne
Unia Pracy	17	36	47
Blok dla Polski	-	31	69
Unia Wolności	27	35	38
Akcja Wyborcza „Solidarność”	20	35	45
Sojusz Lewicy Demokratycznej	33	35	32
Polskie Stronnictwo Ludowe	16	22	62
Ruch Odbudowy Polski	31	24	45
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	16	18	66
Niezdecydowani	15	16	69

V Cramera=0,221

Jeśli omawiane tu pytanie uznać za wskaźnik zainteresowania polityką, to najbardziej rozpolitykowany elektorat ma SLD, niewiele ustępują mu zwolennicy UW. Interesująco pod tym względem przedstawiają się sympatycy ROP. Wśród nich - w odróżnieniu od zwolenników innych ugrupowań - osoby często rozmawiające o polityce, a więc interesujące się nią na co dzień, przeważają nad tymi, które czynią to rzadko, a równocześnie pokaźna część tego elektoratu w ogóle nie rozmawia o polityce.

Na drugim biegunie znajdują się zwolennicy Bloku dla Polski, którzy przejawiają jeszcze mniejsze zainteresowanie polityką niż niezdecydowani. Niewiele większe zainteresowanie polityką wykazują zwolennicy KPEiR.

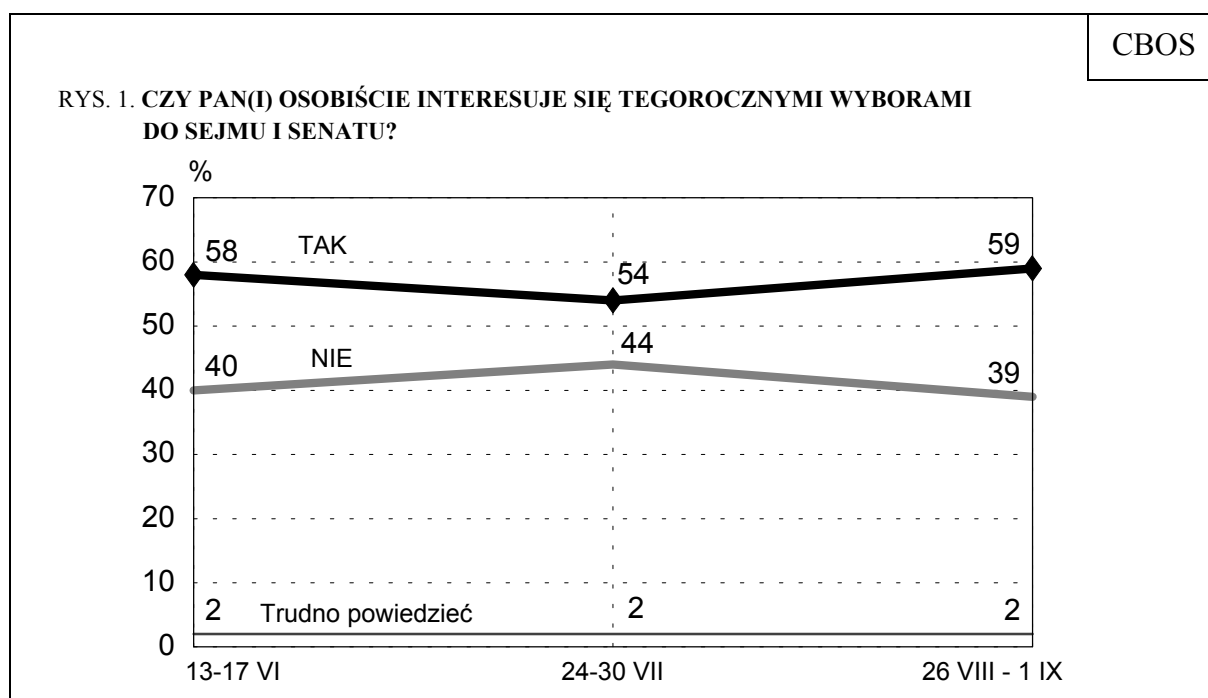
² Pominięto Krajowe Porozumienie Emerytów i Rencistów RP oraz Unię Prawicy Rzeczypospolitej, gdyż zbyt mała liczebność badanych deklarujących poparcie dla tych ugrupowań uniemożliwia analizę statystyczną.

Parę słów należy poświęcić grupie osób niezdecydowanych, na którą partię oddać głos. Ponad dwie trzecie spośród nich przyznaje, że w ciągu minionego miesiąca nie rozmawiało w ogóle o polityce. Można więc przypuszczać, że fakt, iż deklarują oni zamiar wzięcia udziału w wyborach, a równocześnie nie wiedzą jeszcze, którą partię poprą, wynika przede wszystkim ze słabego zainteresowania polityką, a co za tym idzie - słabego rozeznania w tym, jakie ugrupowania startują w wyborach i co sobą reprezentują. Natomiast mniej więcej co siódmy z tej grupy twierdzi, że często rozmawia o polityce.

DEKLAROWANE ZAINTERESOWANIE WYBORAMI

Interesując się tym, w jakim stopniu na miesiąc przed wyborami tematy polityczne obecne są w codziennych, prywatnych rozmowach badanych, traktowaliśmy to jako wskaźnik zainteresowania polityką w ogóle, a więc i tematyką wyborczą.

Jak natomiast badani określali stopień swego zainteresowania nadchodzącymi wyborami?

Od czerwca br. zainteresowanie wyborami utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie. Niewiele ponad połowa badanych twierdzi, że interesuje się nimi. Co więcej, w lipcu można zauważyć pewien spadek zainteresowania. Być może ma to związek z powodzią, która odsunęła na dalszy plan inne sprawy. W sierpniu natomiast deklarowane zainteresowanie było niemal takie jak w czerwcu. Wskazuje to na brak jakiejś szczególnej atmosfery, „gorączki przedwyborczej”.

Zainteresowanie wyborami występuje tym częściej, im wyższy poziom wykształcenia badanych. Jest ono największe wśród kadry kierowniczej i inteligencji (82% deklarujących zainteresowanie), najmniejsze zaś wśród niepracujących zawodowo kobiet (zaledwie 37%). Wśród pozostałych grup społeczno-demograficznych można wyróżnić dwa poziomy zainteresowania - wyższy (gdy wyborami interesuje się około dwóch trzecich badanych z danej grupy) i niższy (gdy deklaracje takie składa nieco ponad połowa ankietowanych). Wyższy poziom zainteresowania przejawiają uczniowie i studenci, pracownicy umysłowi niższego szczebla, prywatni przedsiębiorcy, emeryci i robotnicy wykwalifikowani, natomiast niższy - rolnicy, robotnicy niewykwalifikowani, renciści i bezrobotni.

Ponadto wyborami częściej interesują się mieszkańcy miast (szczególnie wielkich) niż wsi. Także grupa osób od 45 roku życia do 64 lat deklaruje większe zainteresowanie wyborami niż inni, również częściej od pozostałych rozmawia o polityce.

Zainteresowanie wyborami na miesiąc przed ich terminem deklarują przede wszystkim osoby, które uczestniczyły w poprzednich wyborach, a więc o pewnym poziomie aktywności obywatelskiej. Wśród tych, którzy interesują się nimi, 80% brało udział w wyborach parlamentarnych w '93 roku, 88% zaś - w pierwszej turze wyborów prezydenckich w roku '95. Równocześnie jednak 28% badanych, którzy stwierdzili, że uczestniczyli w poprzednich wyborach parlamentarnych, i 33% tych, którzy brali udział w prezydenckich, w sierpniu deklarowało brak zainteresowania tegorocznymi wyborami.

Zainteresowaniu wyborami sprzyja, oczywiście, przekonanie, że to, jakie partie dojdą do władzy, ma duże znaczenie dla kraju. Interesujące jednak wydaje się, że aż jedna czwarta badanych przeświadczonych o tym, że duże znaczenie dla Polski ma wynik wyborów, równocześnie deklaruje brak zainteresowania nimi.

Tabela 3

w procentach

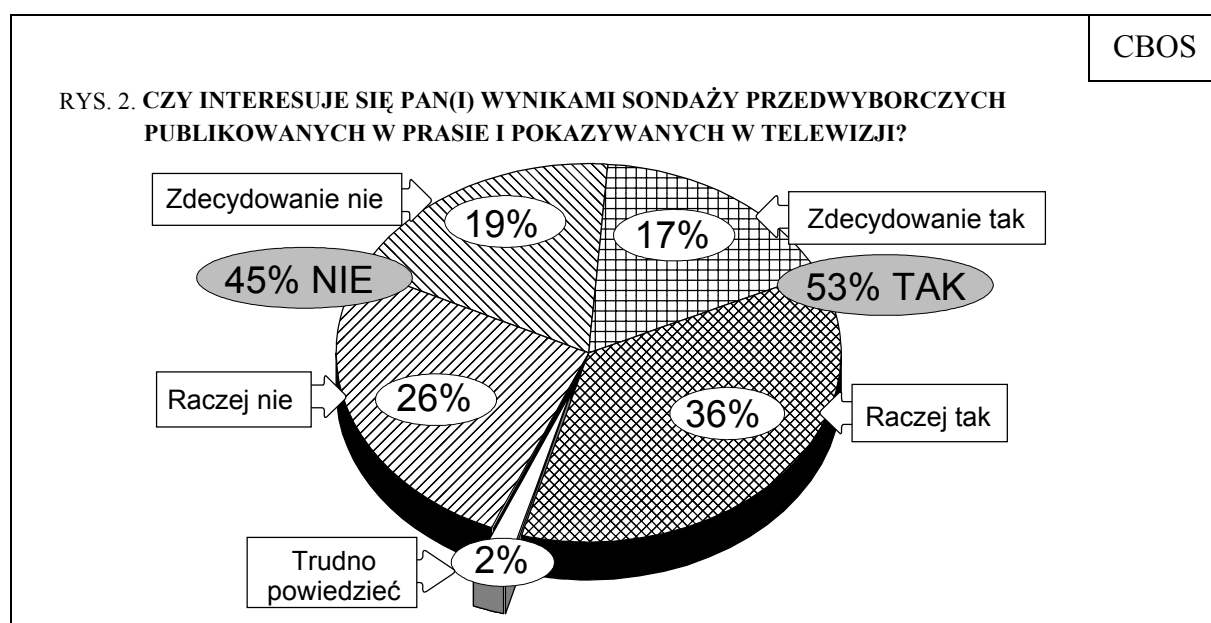
Jak Pan(i) sądzi, czy to, jakie partie dojdą do władzy po wyborach, będzie miało dla naszego kraju:	Czy Pan(i) osobiście interesuje się tegorocznymi wyborami do Sejmu i Senatu?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
– bardzo duże lub duże znaczenie	73	25	2
– niewielkie znaczenie lub w ogóle nie będzie miało znaczenia	49	49	2
Trudno powiedzieć	30	67	3

V Cramera=0,227

Uwidaczniająca się tutaj niekonsekwencja postaw może być tłumaczona dwojako. Wyborami nie interesują się ci, którzy są przekonani, że głos pojedynczego wyborcy i tak nie zmieni, ale mogą to być także osoby świadomie izolujące się od wszelkiej polityki, kierujące się - jeśli wezmą udział w akcie wyborczym - opiniami tych, którzy są dla nich autorytetami w tej dziedzinie.

ZAINTERESOWANIE SONDAŻAMI PRZEDWYBORCZYMI

Publikowanie wyników sondaży ukazujących preferencje wyborcze społeczeństwa to dość częsta pozycja informacji podawanych przez środki przekazu. Z jak szerokim zainteresowaniem spotykają się te wyniki?

Obecne zainteresowanie badaniami przedwyborczymi jest nieco niższe niż przed ostatnimi wyborami prezydenckimi. Wówczas deklarowało je 59% ankietowanych³. Wynikami sondaży interesują się nie tylko ci, którzy zamierzają wziąć udział w wyborach, ale także część spośród badanych nie wybierających się głosować.

Tabela 4

w procentach

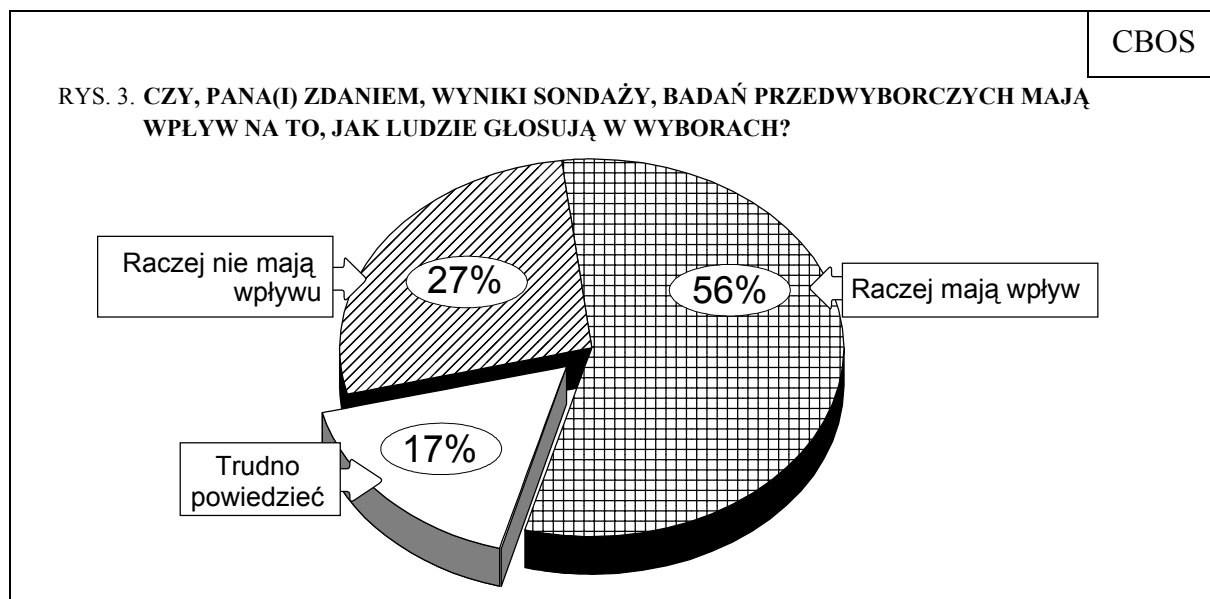
Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach?	Czy interesuje się Pan(i) wynikami sondaży przedwyborczych?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
Tak	65	34	1
Nie	33	64	3

V Cramera=.312

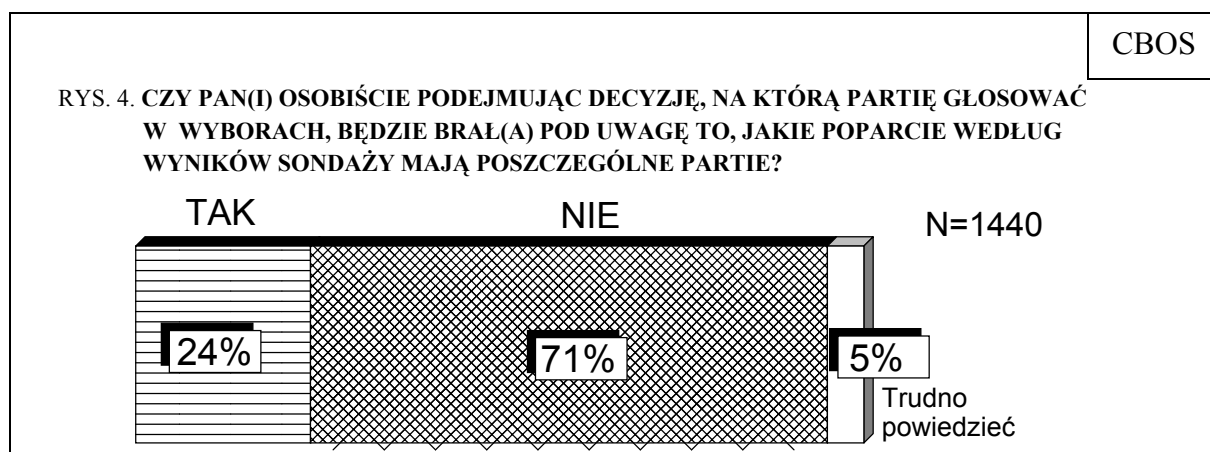
Respondenci, którzy nie zamierzają wziąć udziału w wyborach, a jednocześnie interesują się wynikami sondaży, to zapewne swego rodzaju „kibice”, traktujący śledzenie rankingów preferencji partyjnych jako swoistą rozrywkę. Jednocześnie co trzeci spośród wybierających się na wybory stwierdza, że wyniki sondaży przedwyborczych go nie interesują. Trzeba dodać, że spośród potencjalnych wyborców brak zainteresowania sondażami najczęściej deklarują osoby niezdecydowane, na którą partię głosować. Połowa tej grupy nie interesuje się badaniami przedwyborczymi. Można więc przypuszczać, że śledzenie wyników sondaży w większym stopniu służy ludziom o określonych preferencjach do kontrolowania szans swojej partii niż niezdecydowanym do podjęcia decyzji.

Czy wyniki takich sondaży wpływają na zachowania wyborców? Już przed paru laty twórcy ordynacji wyborczej, wprowadzając dwunastodniową „ciszę sondażową” przed wyborami, dali wyraz przekonaniu, że wpływ ten może być duży. Co natomiast sądzą na ten temat sami ankietowani?

³ Por. komunikat CBOS „Głosowanie sercem czy «rozumem»? Wpływ sondaży na zachowania wyborcze”, grudzień '95.

W społeczeństwie zdecydowanie przeważa opinia o wpływie wyników sondaży na zachowania wyborcze. Równocześnie jednak zdecydowana większość ankietowanych zamierzających uczestniczyć w wyborach stwierdza, że na ich decyzję wyborczą wyniki badań nie będą miały wpływu.

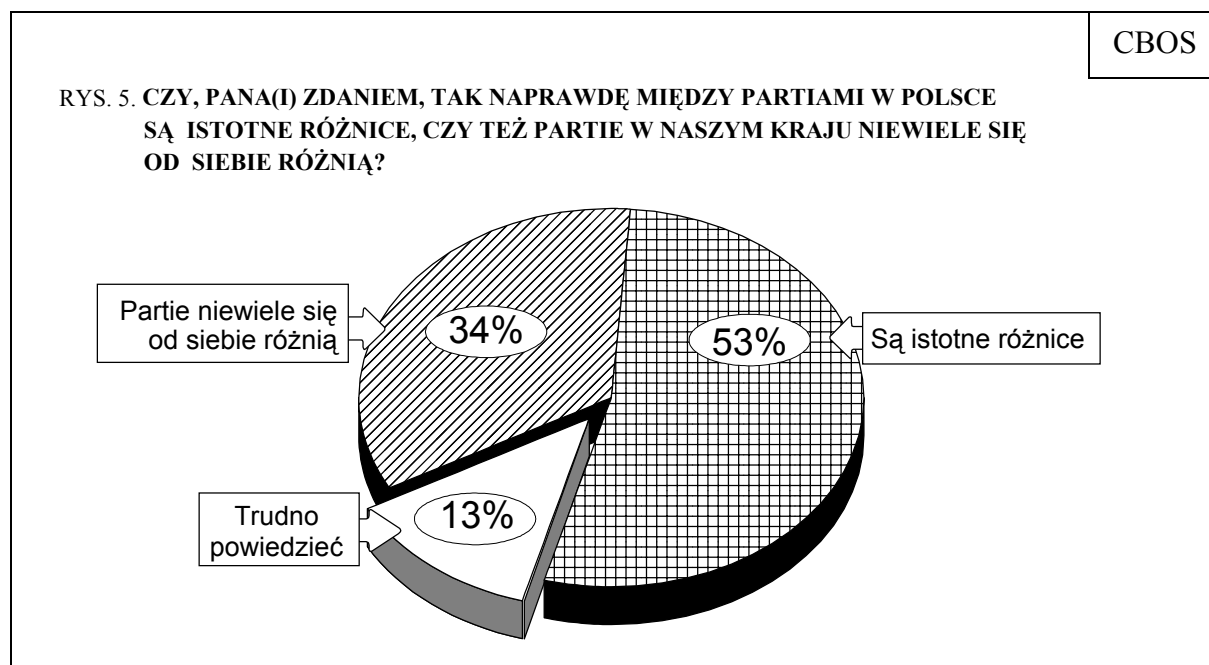

Trzeba jednak wziąć pod uwagę prawidłowość, że ludzie na ogół niechętnie przyznają się do ulegania jakimkolwiek wpływom przy podejmowaniu decyzji. Przemawiałoby to za wnioskiem, że faktyczny wpływ sondaży na decyzje wyborcze jest większy, niż wynika to

z danych przedstawionych na rys. 4. Z drugiej jednak strony średnia pewność głosowania na wybraną partię nie wykazuje większych zależności od stopnia zainteresowania sondażami. Respondenci jeszcze nie do końca zdecydowani, którą partię poprzeć, w podobnym stopniu interesują się sondażami jak osoby o określonych preferencjach. Pozwala to przypuszczać, iż przy wyborze partii, na którą zamierzają oddać głos, badani jednak w niezbyt dużym stopniu kierują się wynikami sondaży.

CZY ŁATWO WYBIERAĆ? OCENA ZRÓŻNICOWANIA SCENY POLITYCZNEJ

Czy ludzie postrzegają zróżnicowania na polskiej scenie politycznej, czy też różnice między partiami są dla nich niejasne? Sprawa ta ma istotne znaczenie zwłaszcza teraz, gdy zbliżają się wybory.

Na trzy tygodnie przed wyborami opinie w tej sprawie były takie same jak miesiąc wcześniej⁴. Tak więc przedstawienie przez poszczególne partie swoich programów wyborczych i starania wokół ich upowszechnienia nie wpłynęły na wyklarowanie w oczach opinii publicznej różnic pomiędzy rywalizującymi ugrupowaniami.

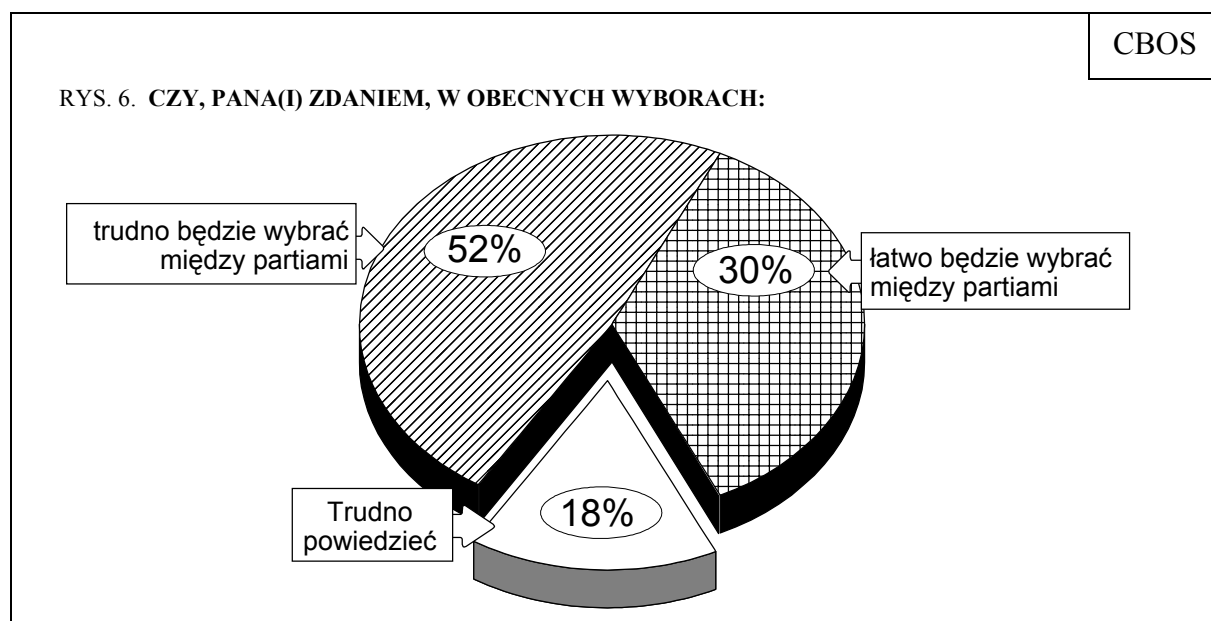
Badani interesujący się polityką i uczestniczący w dyskusjach politycznych w większym stopniu dostrzegają te różnice, ale i wśród nich co trzeci jest zdania, że są one niewielkie.

Tabela 5 w procentach

Czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło się Panu(i) uczestniczyć w rozmowie na tematy polityczne?	Czy między partiami w Polsce są istotne różnice, czy też partie niewiele się od siebie różnią?		
	Są istotne różnice	Partie niewiele się od siebie różnią	Trudno powiedzieć
Tak, wiele razy	62	33	5
Tak, raz lub kilka razy	63	30	7
Nie	46	36	18

V Cramera=.146

Mimo że większość badanych dostrzega różnice pomiędzy partiami, to jednak przeważa przekonanie, że dokonanie wyboru między nimi nie będzie łatwe.

⁴ Por. komunikat CBOS „Ocena klarowności polskiej sceny politycznej. «Preferencje» wyborcze niezdecydowanych”, wrzesień '97.

I na to pytanie odpowiedzi były bardzo zbliżone do uzyskanych miesiąc wcześniej. Warto też dodać, że dostrzeganie istotnych różnic między partiami nie ułatwia wyboru - połowa badanych świadoma takich różnic uważa, że dokonanie tego wyboru będzie trudne.

Trzeba podkreślić, że trudności w wyborze między partiami tylko w bardzo niewielkim stopniu wykazują związek z wykształceniem. Także poglądy polityczne wywierają tu niewielki wpływ. Na problemy z wyborem między partiami najczęściej wskazywali badani nie zamierzający głosować. Trudno jednak orzec, czy problemy te są powodem deklarowanej absencji, czy też przyczyną zarówno planowanej absencji, jak i trudności z wyborem między partiami jest brak orientacji w polityce.

Sondaż przeprowadzony na trzy tygodnie przed wyborami nie wskazuje na ożywienie atmosfery politycznej. Od paru miesięcy nie zmienia się zarówno zainteresowanie polityką, jak i samymi wyborami. Nie zwiększyła się także orientacja w podziałach na scenie politycznej kraju.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy Pan(i) osobiście interesuje się tegorocznymi wyborami?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	59	39	2	2263
Płeć				
Mężczyźni	68	30	2	1072
Kobiety	51	47	2	1191
Wiek				
do 24 lat	56	42	2	315
25-34	54	45	1	402
35-44	59	39	3	500
45-54	67	31	2	387
55-64	68	31	1	300
65 lat i więcej	51	45	4	360
Miejsce zamieszkania				
Wieś	54	44	2	838
Miasto do 20 tys.	61	36	3	250
od 21 do 100 tys.	60	38	2	455
101-500 tys.	59	39	3	435
501 tys.i więcej mieszk.	69	30	1	280
Region				
Północny	64	35	1	261
Zachodni	64	34	2	267
Środkowozachodni	59	39	2	349
Środkowy	58	38	3	397
Wschodni	56	41	3	240
Południowo-wschodni	60	39	1	348
Południowo-zachodni	54	44	3	400
Wykształcenie				
Podstawowe	48	49	3	665
Zasadnicze zawodowe	54	44	2	624
Średnie	67	31	2	804
Wyższe	82	18	1	171
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	82	17	1	126
Prac.umysł.niż.szczębla	67	32	1	253
Pracownicy fiz.- umysł.	49	48	2	164
Robotnicy wykwalifikowani	62	36	2	278
Robotnicy niewykwalifik.	54	42	4	98
Rolnicy	53	45	1	132
Prywatni przedsiębiorcy	63	34	3	108
Bierni zawodowo				
Renciści	52	46	1	303
Emeryci	63	34	3	396
Uczniowie i studenci	68	30	2	119
Bezrobotni	50	47	3	171
Gospodynie domowe i inni	37	62	1	114
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	72	27	1	252
Sektor państwowy	62	34	4	242
Sektor prywatny	59	39	2	564
Spółdzielczość	61	36	3	50
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	51	47	2	403
201 - 325	54	44	2	451
326 - 449	61	36	2	402
450 - 599	71	28	1	320
Powyżej 599 zł	70	28	2	363
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	49	2	520
Średnie	59	39	2	1166
Dobre	68	30	2	577
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	59	40	1	138
Raz w tygodniu	59	39	2	1161
Kilka razy w miesiącu	58	40	2	262
Kilka razy w roku	57	41	2	464
W ogóle nie uczestniczy	61	36	3	233
Poglądy polityczne				
Lewica	75	23	2	427
Centrum	63	35	2	626
Prawica	70	29	2	700
Trudno powiedzieć	25	71	4	507

Tabela 2. Czy w ciągu ostatniego miesiąca zdarzyło się Panu(i) uczestniczyć w rozmowie na tematy polityczne?

(%)

	Tak, wiele razy	Tak, raz lub kilka razy	Nie	Liczba osób
Ogółem	17	25	58	2263
Płeć				
Mężczyźni	23	28	49	1072
Kobiety	11	22	67	1191
Wiek				
do 24 lat	10	31	59	315
25-34	15	30	55	402
35-44	18	28	54	499
45-54	25	23	52	387
55-64	22	23	54	300
65 lat i więcej	9	15	76	361
Miejsce zamieszkania				
Wieś	13	21	67	837
Miasto do 20 tys.	18	25	57	250
od 21 do 100 tys.	17	27	56	456
101-500 tys.	19	28	54	436
501 tys. i więcej mieszk.	23	33	43	280
Region				
Północny	21	25	55	262
Zachodni	22	30	48	268
Środkowozachodni	14	28	59	349
Środkowy	18	26	57	397
Wschodni	12	21	67	240
Południowo-wschodni	17	22	61	348
Południowo-zachodni	14	25	61	399
Wykształcenie				
Podstawowe	10	16	74	666
Zasadnicze zawodowe	12	26	62	622
Średnie	23	29	49	805
Wyższe	33	38	29	171
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	31	34	35	126
Prac.umysł.niż.szczebła	24	28	48	253
Pracownicy fiz.- umysł.	17	29	54	164
Robotnicy wykwalifikowani	19	34	47	278
Robotnicy niewykwalifik.	8	33	59	98
Rolnicy	12	15	73	130
Prywatni przedsiębiorcy	25	34	41	108
Bierni zawodowo				
Renciści	13	13	74	304
Emeryci	16	22	62	396
Uczniowie i studenci	12	36	52	119
Bezrobotni	10	19	71	171
Gospodynie domowe i inni	11	20	69	114
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	21	31	49	252
Sektor państwowy	20	30	50	242
Sektor prywatny	24	32	45	564
Spółdzielczość	16	29	54	50
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	13	18	69	401
201 - 325	14	24	62	451
326 - 449	16	25	59	404
450 - 599	22	33	46	320
Powyżej 599 zł	24	32	44	363
Ocena własnych war. mater.				
Złe	18	18	64	522
Średnie	15	25	61	1164
Dobre	20	33	48	577
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	11	20	69	139
Raz w tygodniu	14	23	62	1159
Kilka razy w miesiącu	15	29	55	263
Kilka razy w roku	18	30	51	464
W ogóle nie uczestniczy	28	22	50	233
Poglądy polityczne				
Lewica	27	31	42	427
Centrum	17	28	55	626
Prawica	18	30	51	700
Trudno powiedzieć	5	11	85	506

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, w obecnych wyborach: 1 - łatwo będzie wybrać między partiami; 2 - trudno będzie wybrać między partiami

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	52	18	2263
Płeć				
Mężczyźni	36	51	12	1071
Kobiety	25	53	22	1192
Wiek				
do 24 lat	34	49	18	315
25-34	31	54	15	402
35-44	30	55	15	500
45-54	31	54	15	387
55-64	31	54	15	299
65 lat i więcej	26	47	27	361
Miejsce zamieszkania				
Wieś	26	55	18	837
Miasto do 20 tys.	31	50	19	250
od 21 do 100 tys.	32	54	15	455
101-500 tys.	30	48	21	436
501 tys. i więcej mieszk.	40	49	12	280
Region				
Północny	35	51	14	261
Zachodni	36	49	16	267
Środkowo-zachodni	32	50	18	349
Środkowy	32	51	17	397
Wschodni	21	56	23	240
Południowo-wschodni	32	49	19	348
Południowo-zachodni	25	59	16	400
Wykształcenie				
Podstawowe	22	52	26	664
Zasadnicze zawodowe	26	56	18	624
Średnie	37	51	12	804
Wyższe	47	45	8	171
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	46	45	9	126
Prac. umysł. niż. szczebla	44	44	12	253
Pracownicy fiz. - umysł.	25	58	17	164
Robotnicy wykwalifikowani	26	57	16	278
Robotnicy niewykwalifik.	16	65	18	98
Rolnicy	27	54	19	132
Prywatni przedsiębiorcy	39	50	10	108
Bierni zawodowo				
Renciści	23	53	25	304
Emeryci	31	49	20	395
Uczniowie i studenci	39	45	15	119
Bezrobotni	26	59	14	171
Gospodynie domowe i inni	22	55	23	114
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	35	55	11	252
Sektor państwowy	29	54	17	242
Sektor prywatny	35	51	14	564
Spółdzielczość	25	62	13	50
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	22	56	22	403
201 - 325	28	56	16	449
326 - 449	32	54	14	403
450 - 599	34	53	13	320
Powyżej 599 zł	44	45	12	363
Ocena własnych war. mater.				
Złe	22	55	22	520
Średnie	30	52	18	1166
Dobre	39	50	11	577
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	51	22	137
Raz w tygodniu	29	55	16	1161
Kilka razy w miesiącu	31	53	17	263
Kilka razy w roku	33	49	18	464
W ogóle nie uczestniczy	35	43	23	233
Poglądy polityczne				
Lewica	42	47	10	427
Centrum	28	58	14	626
Prawica	37	52	11	700
Trudno powiedzieć	13	51	36	508